

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 21 juni 2024
(OR. en)

Interinstitutioneel dossier:
2024/0599(NLE)

11462/24
ADD 1

SOC 493
EMPL 299
ECOFIN 750
EDUC 240

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur
ingekomen:	19 juni 2024
aan:	mevrouw Thérèse BLANCHET, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
nr. Comdoc.:	COM(2024) 599 final
Betreft:	Voorstel voor een BESLUIT VAN DE RAAD betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten

Hierbij gaat voor de delegaties document COM(2024) 599 final.

Bijlage: COM(2024) 599 final

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 19.6.2024
COM(2024) 599 final

ANNEX

BIJLAGE

bij het

Voorstel voor een Besluit van de Raad

betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten

BIJLAGE

Richtsnoer 5: de vraag naar arbeid stimuleren

De lidstaten zouden een duurzame sociale markteconomie actief moeten bevorderen en investeringen in het scheppen van hoogwaardige banen faciliteren en ondersteunen. Hierbij zouden zij ook het potentieel van de digitale en de groene transitie moeten benutten, in het licht van de EU-kerndoelen en de nationale streefcijfers inzake werkgelegenheid voor 2030. Daartoe zouden zij de belemmeringen moeten wegnemen waarmee bedrijven bij het werven van personeel geconfronteerd worden, verantwoord ondernemerschap en echte zelfstandige arbeid bevorderen en vooral de oprichting en groei van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen ondersteunen, onder andere via toegang tot financiering. De lidstaten zouden de ontwikkeling van de sociale economie, met inbegrip van sociale ondernemingen, actief moeten bevorderen en het volledige potentieel ervan benutten. Zij zouden relevante maatregelen en strategieën moeten ontwikkelen voor de sociale economie, sociale innovatie stimuleren en bedrijfsmodellen aanmoedigen die hoogwaardige werkgelegenheid creëren en sociale welvaart genereren, met name op lokaal niveau, waaronder in de circulaire economie en in gebieden die het zwaarst getroffen worden door de transitie naar een groene economie, onder meer door gerichte financiële en technische ondersteuning.

Om de veerkracht bij mogelijke economische schokken en/of schokken op de arbeidsmarkt te versterken, spelen goed ontworpen werktijdverkortingsregelingen en soortgelijke regelingen een belangrijke rol. Dergelijke regelingen kunnen ook structurele transformaties ondersteunen door herstructureringsprocessen te vergemakkelijken en te ondersteunen en door arbeid te verschuiven van krimpende naar opkomende sectoren, waardoor de productiviteit toeneemt, werkgelegenheid behouden blijft en de economie gemoderniseerd wordt, onder andere via de ontwikkeling van de bijbehorende vaardigheden. Er zouden goed doordachte aanwervings- en transitiestimulansen en bij- en omscholingsmaatregelen moeten worden overwogen om het scheppen van hoogwaardige banen en de transities gedurende het hele beroepsleven te ondersteunen en tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aan te pakken, ook in het licht van de digitale en de groene transitie, demografische veranderingen en de gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne.

Er zou minder belasting moeten worden geheven op arbeid en meer op andere bronnen die voordeliger zijn voor de werkgelegenheid en de inclusieve groei, en die stroken met de klimaat- en milieudoelstellingen. Daarbij moet rekening worden gehouden met het herverdelingseffect van het belastingstelsel en moeten de inkomsten voor een toereikende sociale bescherming en groeibevorderende uitgaven worden veiliggesteld.

De lidstaten, met inbegrip van die met een wettelijk minimumloon, zouden collectieve loononderhandelingen moeten bevorderen en de sociale partners daarbij effectief betrekken op een transparante en voorspelbare manier, om ervoor te zorgen dat de lonen op passende wijze kunnen worden afgestemd op de ontwikkeling van de productiviteit en om billijke lonen die een behoorlijke levensstandaard garanderen, te bevorderen, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar de lagere en middeninkomens om de opwaartse sociaal-economische convergentie te versterken. Loonvormingsmechanismen zouden ook rekening moeten houden met sociaal-economische omstandigheden, met inbegrip van groei van de werkgelegenheid, concurrentievermogen, koopkracht en regionale en sectorale ontwikkelingen. Rekening houdend met de nationale praktijken en de autonomie van de sociale partners, zouden de lidstaten en de sociale partners ervoor moeten zorgen dat alle werknemers een billijk loon krijgen, direct dan wel indirect op basis van collectieve overeenkomsten of een toereikend wettelijk minimumloon. Daarbij moeten zij rekening houden met het effect van het loon op het concurrentievermogen, het scheppen van hoogwaardige banen, de koopkracht en de armoede onder werkenden.

Richtsnoer 6: het arbeidsaanbod vergroten, de toegang verbeteren tot de arbeidsmarkt en de mogelijkheden om gedurende het hele leven vaardigheden en competenties te verwerven, verruimen

Tegen de achtergrond van de digitale en de groene transitie, demografische veranderingen en de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne zouden de lidstaten de duurzaamheid, de productiviteit, het concurrentievermogen, de inzetbaarheid en de ontwikkeling van menselijk kapitaal moeten vergroten door ervoor te zorgen dat mensen in de loop van hun leven vaardigheden en competenties opdoen om te kunnen voldoen aan de huidige en toekomstige behoeften op de arbeidsmarkt, mede in het licht van de EU-kerndoelen en de nationale streefcijfers voor 2030 inzake vaardigheden. De lidstaten zouden ook hun onderwijs- en opleidingsstelsels moeten moderniseren en erin investeren om onderwijs en opleiding die inclusief en van hoge kwaliteit zijn aan te bieden, ook beroepsonderwijs en -opleiding, om de onderwijsresultaten te verbeteren en te voorzien in de vaardigheden en competenties die nodig zijn voor de groene en de digitale transitie, en om de toegang tot digitaal leren, taalonderwijs (bv. in het geval van vluchtelingen, ook uit Oekraïne, of om de toegang tot de arbeidsmarkt in grensoverschrijdende regio's te vergemakkelijken) en het verwerven van ondernemersvaardigheden te verzekeren. De lidstaten zouden moeten samenwerken met de sociale partners, de aanbieders van onderwijs en opleiding, het bedrijfsleven en andere belanghebbenden, mede in de context van het actieplan om tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aan te pakken dat in maart 2024 is voorgesteld door de Commissie, om structurele zwakke punten in de onderwijs- en opleidingsstelsels weg te werken en de kwaliteit en relevantie daarvan voor de arbeidsmarkt te verbeteren, onder meer door middel van gerichte financiële en technische ondersteuning. Dit zou ook bijdragen tot het mogelijk maken van de groene en de digitale transitie, het aanpakken van de mismatch tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden en tekorten aan arbeidskrachten, onder andere voor activiteiten die verband houden met de nettonul- en digitale industrieën, met inbegrip van die welke relevant zijn voor de economische zekerheid van de EU, en die welke verband houden met de groene transitie, zoals de uitrol van hernieuwbare energie of de renovatie van gebouwen.

Er zou bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de achteruitgang van de onderwijsprestaties van jongeren, vooral op het gebied van de basisvaardigheden. Er zou actie moeten worden ondernomen om de uitdagingen voor het beroep van leraar aan te pakken, waaronder de aantrekkelijkheid van het beroep, het aanpakken van lerarentekorten en de noodzaak om te investeren in de digitale vaardigheden van leraren en opleiders. Bovendien moeten de onderwijs- en opleidingsstelsels alle lerenden sleutelcompetenties bijbrengen, waaronder basis- en digitale vaardigheden, maar ook transversale competenties en kritisch denken in het licht van de dreiging van desinformatie, om de basis te leggen voor aanpassingsvermogen en veerkracht in het verdere leven en te zorgen dat leerkrachten bereid zijn die vaardigheden bij lerenden te cultiveren. De lidstaten zouden volwassenen in de werkende leeftijd moeten ondersteunen bij de toegang tot opleiding en personen meer stimulansen en motivatie geven om een opleiding te volgen, in voorkomend geval door middel van individuele leerrekeningen, en het waarborgen van de overdraagbaarheid ervan tijdens de transitie op de arbeidsmarkt, alsook door middel van een betrouwbaar systeem voor de beoordeling van de opleidingskwaliteit. De lidstaten zouden het gebruik van microcredentials om een leven lang leren en inzetbaarheid te ondersteunen, moeten onderzoeken. Zij moeten iedereen in staat stellen te anticiperen op de behoeften van de arbeidsmarkt en zich daaraan beter aan te passen, met name door middel van voortdurende bij- en omscholing en het verschaffen van geïntegreerde begeleiding en geïntegreerd advies, met als doel eerlijke en rechtvaardige transities voor iedereen te ondersteunen, de werkgelegenheid en sociale resultaten en productiviteit te versterken, tekorten op de arbeidsmarkt en de mismatch in

vaardigheden aan te pakken, de economie in het algemeen schokbestendiger te maken en eventuele aanpassingen te faciliteren.

De lidstaten zouden gelijke kansen voor iedereen moeten bevorderen door ongelijkheden in onderwijs- en opleidingsstelsels aan te pakken, waaronder in termen van regionale dekking. Met name moeten kinderen toegang krijgen tot betaalbare en kwaliteitsvolle voor- en voerschoolse educatie en opvang, in overeenstemming met de nieuwe “doelstellingen van Barcelona” en de Europese kindergarantie. De lidstaten zouden het algemene kwalificatieniveau moeten verhogen, het aantal vroegtijdige verlaters van onderwijs en opleiding verminderen, gelijke toegang tot onderwijs voor kansarme kinderen en kinderen uit verafgelegen gebieden stimuleren, beroepsonderwijs en -opleiding aantrekkelijker maken, de toegang tot tertiair onderwijs en de voltooiing ervan ondersteunen, en ervoor zorgen dat er meer mensen, en met name vrouwen, afstuderen in wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM), zowel in stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding als in het tertiair onderwijs. Topprestaties en uitmuntendheid in onderwijsresultaten zouden ook moeten worden ondersteund, gezien hun rol in het stimuleren van het toekomstige innovatiepotentieel van de EU. De lidstaten zouden de transitie van onderwijs naar werk voor jongeren moeten vergemakkelijken door middel van hoogwaardige stages en leerlingplaatsen, en de deelname van volwassenen aan bij- en nascholing vergroten, met name onder lerenden uit kansarme milieus en de laagst opgeleiden. Rekening houdend met de nieuwe eisen van een digitale, groene en vergrijzende samenleving zouden de lidstaten het aanbod en het gebruik van flexibel initieel en voortgezet beroepsonderwijs en -opleiding moeten verbeteren en vergroten, werkplekieren in hun stelsels voor beroepsonderwijs en -opleiding een grotere rol geven, onder meer met behulp van toegankelijke, hoogwaardige en doeltreffende leerlingplaatsen, en laaggeschoolde volwassenen ondersteunen om hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt te behouden. Voorts zouden de lidstaten de relevantie voor de arbeidsmarkt van tertiair onderwijs en, in voorkomend geval, onderzoek moeten vergroten, de monitoring en prognose van vaardigheden verbeteren, vaardigheden en kwalificaties zichtbaarder en beter vergelijkbaar maken, ook wanneer zij in het buitenland zijn verworven, en zorgen voor een consequenter gebruik van EU-brede classificaties (d.w.z. ESCO) en meer mogelijkheden bieden voor de erkenning en validering van vaardigheden en competenties die buiten formeel onderwijs en formele opleiding zijn verworven, ook voor vluchtelingen en personen met een tijdelijke beschermingsstatus. Naast het aanboren van het onbenutte potentieel van de beroepsbevolking van binnen de EU, kan het aantrekken van talent en vaardigheden van buiten de EU via beheerde migratie en het voorkomen van uitbuitende arbeidsomstandigheden ook bijdragen aan het aanpakken van tekorten aan vaardigheden en arbeidskrachten, waaronder die welke verband houden met de groene en de digitale transitie, zoals in STEM-sectoren en in de gezondheidszorg en langdurige zorg.

De lidstaten zouden werklozen en inactieve personen tijdig doeltreffende, gecoördineerde bijstand op maat moeten verlenen in de vorm van hulp bij het zoeken van een baan, opleiding, bij- en omscholing en toegang tot andere ondersteunende diensten, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen en personen die getroffen zijn door de groene en de digitale transitie of schokken op de arbeidsmarkt. Er moet zo snel mogelijk worden voorzien in omvattende strategieën waarbij uiterlijk na 18 maanden werkloosheid een grondige beoordeling van elke werkloze wordt uitgevoerd, om langdurige en structurele werkloosheid sterk terug te dringen en te voorkomen. Er moeten oplossingen worden gezocht voor de jeugdwerkloosheid en jongeren die geen onderwijs of opleiding volgen (NEET's), door voortijdig verlaten van onderwijs en opleiding te voorkomen en de overgang van school naar werk structureel te verbeteren, onder andere door middel van een volledige uitvoering van de versterkte jongerengarantie, in het bijzonder ter bevordering van hoogwaardige werkgelegenheid voor jongeren. Daarnaast zouden de lidstaten hun inspanningen moeten opvoeren, met name om te benadrukken hoe de groene en de digitale transitie een hernieuwd toekomstperspectief bieden en kansen scheppen voor jongeren op de arbeidsmarkt.

De lidstaten zouden ernaar moeten streven belemmeringen en ontmoedigende factoren weg te nemen en prikkels te bieden voor participatie op de arbeidsmarkt, met name voor mensen met een laag inkomen, tweede verdieners (vaak vrouwen) en degenen die het verst van de arbeidsmarkt af staan, met inbegrip van mensen met een migrantenachtergrond en gemarginaliseerde Roma. Gezien de grote tekorten aan arbeidskrachten in bepaalde beroepen en sectoren (met name in de STEM-sectoren, de gezondheidszorg en langdurige zorg, het onderwijs, het vervoer en de bouw), zouden de lidstaten het arbeidsaanbod moeten helpen stimuleren, met name door passende lonen en arbeidsomstandigheden te bevorderen, ervoor te zorgen dat de opzet van de belasting- en uitkeringsstelsels de arbeidsparticipatie stimuleert en dat het actieve arbeidsmarktbeleid doeltreffend en toegankelijk is, met inachtneming van de rol van de sociale partners. De lidstaten zouden, onder meer via gerichte financiële en technische ondersteuningsmaatregelen en diensten, voorlichting en bewustmaking, ook ondersteuning moeten bieden voor een aangepaste werkomgeving, zodat personen met een handicap kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt en aan het maatschappelijk leven. De arbeidsparticipatie- en loonkloof tussen vrouwen en mannen en genderstereotypen zouden moeten worden aangepakt. De lidstaten zouden werk moeten maken van gelijkheid van vrouwen en mannen en een grotere participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt, onder meer door te zorgen voor gelijke kansen en loopbaanontwikkeling, door belemmeringen voor de toegang tot leiderschapsposities op alle besluitvormingsniveaus weg te nemen en door geweld en pesterijen op de werkvloer, waar voornamelijk vrouwen het slachtoffer van zijn, te bestrijden. Er zou moeten worden gezorgd voor gelijke beloning voor gelijk of gelijkwaardig werk, alsook voor loontransparantie. Het combineren van werk, gezin en privéleven moet voor zowel vrouwen als mannen worden bevorderd, in het bijzonder door toegang te bieden tot hoogwaardige en betaalbare voorzieningen voor langdurige zorg en voor- en vroegschoolse educatie en opvang, evenals met behulp van passend beleid dat is afgestemd op de veranderingen die als gevolg van de digitalisering hebben plaatsgevonden op de werkvloer. De lidstaten zouden ervoor moeten zorgen dat ouders en andere personen met zorgtaken toegang hebben tot gepast verlof om gezinsredenen en flexibele werkregelingen, zodat een goede combinatie van werk, gezin en privéleven mogelijk is, en zij zouden een evenwichtig gebruik van verlofrechten tussen ouders moeten bevorderen.

Richtsnoer 7: de werking van de arbeidsmarkten en de doeltreffendheid van de sociale dialoog verbeteren

De lidstaten zouden samen met de sociale partners moeten werken aan eerlijke, transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden, waarbij de rechten en verplichtingen moeten worden afgewogen, zodat zij van een dynamische en productieve beroepsbevolking en nieuwe arbeidspatronen en bedrijfsmodellen kunnen profiteren. Zij zouden segmentatie op de arbeidsmarkt moeten voorkomen en terugdringen, zwartwerk en schijnzelfstandigheid bestrijden en de overgang naar arbeidsrelaties voor onbepaalde tijd bevorderen. Regels voor bescherming van de werkgelegenheid, alsook arbeidswetgeving en instellingen moeten allemaal bijdragen tot zowel een gunstig wervingsklimaat als de nodige flexibiliteit voor werkgevers om snel in te spelen op economische veranderingen, en moeten tegelijk arbeidsrechten vrijwaren en sociale bescherming, een passende beveiliging, en een gezonde, veilige en aangepaste werkomgeving voor alle werknemers waarborgen. De bevordering van het gebruik van flexibele werkregelingen zoals telewerken kan bijdragen tot een hogere arbeidsparticipatie en inclusievere arbeidsmarkten. Verder zouden de lidstaten werknemers, bedrijven en andere actoren moeten ondersteunen bij de digitale transformatie, onder andere door het gebruik van ethische en betrouwbare hulpmiddelen voor artificiële intelligentie (AI) te bevorderen. Dit kan variëren van beleid om werknemers bij en om te scholen voor nieuwe beroepen tot stimulansen voor bedrijven om technologieën te ontwikkelen en in te zetten die de productiviteit kunnen verhogen, menselijke arbeid kunnen aanvullen en tekorten aan arbeidskrachten in kritieke

sectoren kunnen verlichten. Het is in het algemeen, en met name in de digitale context, belangrijk ervoor te zorgen dat de rechten van werknemers op het gebied van arbeidstijd, arbeidsvoorwaarden en het evenwicht tussen werk en privéleven worden geëerbiedigd. Arbeidsverhoudingen die leiden tot onzekere arbeidsomstandigheden moeten worden voorkomen, onder meer in het geval van platformwerkers, door te zorgen voor eerlijkheid, transparantie en verantwoording bij het gebruik van algoritmen, en door misbruik van atypische arbeidsovereenkomsten te bestrijden. In het geval van onrechtmatig ontslag moet er toegang zijn tot effectieve en onpartijdige geschillenbeslechting en moet een recht op verhaal bestaan, met inbegrip van gepaste compensatie, indien van toepassing.

Het beleid moet gericht zijn op verbetering en ondersteuning van participatie op, aanpassing aan en overgangen op de arbeidsmarkt, mede in het licht van demografische veranderingen, ook in achtergestelde regio's. De lidstaten zouden personen die aan de arbeidsmarkt kunnen deelnemen daadwerkelijk daartoe moeten activeren en in staat stellen, en dit geldt met name voor ondervertegenwoordigde groepen, zoals vrouwen en jongeren, evenals voor personen in een kwetsbare situatie, zoals laaggeschoolden en langdurig werklozen, personen met een handicap, mensen met een migratieachtergrond, met inbegrip van personen met een tijdelijke beschermingsstatus, personen uit gemarginaliseerde Roma-gemeenschappen en oudere werknemers. De lidstaten zouden het toepassingsgebied en de doeltreffendheid van het actief arbeidsmarktbeleid moeten versterken door de doelgerichtheid, de reikwijdte en de dekking ervan te vergroten en door het beter te koppelen aan sociale diensten, opleiding en inkomenssteun voor werklozen, terwijl zij werk zoeken, en op basis van hun rechten en plichten. De lidstaten zouden optimaal gebruik moeten maken van EU-financiering en technische ondersteuning om de capaciteit van de openbare diensten voor arbeidsvoorziening te vergroten en zo werkzoekenden tijdig bijstand op maat te bieden, in te spelen op de huidige en toekomstige behoeften van de arbeidsmarkt, en resultaatgericht beheer uit te voeren, waardoor hun mogelijkheden om gegevens en digitale technologie te gebruiken worden ondersteund. Particuliere diensten voor arbeidsvoorziening spelen in dit opzicht ook een rol.

De lidstaten zouden werklozen toereikende uitkeringen van redelijke duur moeten verschaffen, in overeenstemming met hun bijdragen en de nationale bepalingen om daarvoor in aanmerking te komen. Werkloosheidsuitkeringen mogen een snelle terugkeer naar de arbeidsmarkt niet ontmoedigen en moeten gepaard gaan met een actief arbeidsmarktbeleid, met inbegrip van bij- en omscholingsmaatregelen, ook in het licht van tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden.

De mobiliteit van lerenden, leerlingen en werknemers moet worden vergroot en op passende wijze worden ondersteund, met name voor lerenden in beroepsonderwijs en -opleiding met minder mobiliteitservaring, met als doel hun vaardigheden en inzetbaarheid te verbeteren, het potentieel van de Europese arbeidsmarkt volledig te benutten en bij te dragen aan het concurrentievermogen op EU-niveau. Belemmeringen voor arbeidsmobiliteit binnen de EU, waaronder procedures voor de erkenning van beroepskwalificaties of de overdracht van verworven socialezekerheidsrechten, moeten worden aangepakt. Er moet worden gezorgd voor eerlijke en fatsoenlijke omstandigheden voor iedereen die een grensoverschrijdende activiteit uitoefent, door discriminatie te voorkomen en te zorgen voor gelijke behandeling met EU-onderdanen, door de nationale en EU-wetgeving te handhaven en door de administratieve samenwerking tussen nationale overheden met betrekking tot mobiele werknemers te intensiveren, met ondersteuning door de Europese Arbeidsautoriteit.

De mobiliteit van werknemers in kritieke beroepen en van grensarbeiders, seizoenarbeiders en gedetacheerde werknemers moet worden ondersteund bij tijdelijke grenssluitingen om volksgezondheidsoverwegingen. De lidstaten zouden verder talentpartnerschappen moeten aangaan om legale migratietrajecten te verbeteren door nieuwe mobiliteitsregelingen op te zetten en te zorgen voor een doeltreffend integratiebeleid voor werknemers en hun gezinnen, dat onderwijs en opleiding, inclusief taalopleiding, werkgelegenheid, gezondheid en huisvesting omvat.

De lidstaten zouden er ook naar moeten streven de juiste voorwaarden te scheppen voor nieuwe vormen van werk, en werkwijzen, door hun werkgelegenheidspotentieel te benutten en er tegelijkertijd voor te zorgen dat deze in overeenstemming zijn met de bestaande sociale rechten. Zo zouden zij advies en richtsnoeren moeten verstrekken over de rechten en plichten in de context van atypische arbeidsovereenkomsten en nieuwe vormen van werk, zoals werk via digitale arbeidsplatformen en permanente of semipermanente telewerkregelingen. De sociale partners kunnen hierbij een belangrijke rol spelen en de lidstaten moeten hen ondersteunen bij het bereiken en vertegenwoordigen van mensen in atypisch werk en nieuwe vormen van werk. De lidstaten zouden ook moeten overwegen steun te verlenen voor handhaving — met name in de vorm van richtsnoeren of specifieke opleidingen voor arbeidsinspecties — wat betreft de uitdagingen die voortvloeien uit nieuwe vormen van arbeidsorganisatie, waaronder het gebruik van digitale technologieën en van AI, zoals algoritmisch beheer, toezicht op werknemers en telewerken.

De lidstaten zouden moeten zorgen voor een gunstig klimaat voor bipartiete en tripartiete sociale dialoog op alle niveaus, met inbegrip van collectieve onderhandelingen, in de openbare en de particuliere sector overeenkomstig de nationale wetgeving en/of praktijk, na raadpleging van en in nauwe samenwerking met de sociale partners, met inachtneming van hun autonomie. De lidstaten zouden de sociale partners op systematische, zinvolle en tijdige wijze moeten betrekken bij het ontwerp en de uitvoering van werkgelegenheids- en sociaal beleid en, waar relevant, het economisch en ander overheidsbeleid, met inbegrip van de vaststelling en actualisering van wettelijke minimumlonen. De lidstaten zouden een hogere dekkingsgraad van collectieve onderhandelingen moeten bevorderen, onder meer door de opbouw en versterking van de capaciteit van de sociale partners te stimuleren, doeltreffende collectieve onderhandelingen op alle passende niveaus mogelijk maken en de coördinatie tussen en over deze niveaus aanmoedigen. De sociale partners moeten worden aangemoedigd te onderhandelen en collectieve overeenkomsten te sluiten op gebieden die voor hen van belang zijn, met volledige inachtneming van hun autonomie en het recht op collectieve actie.

Waar relevant zouden de lidstaten, voortbouwend op de bestaande nationale praktijk, rekening moeten houden met de relevante ervaring die maatschappelijke organisaties hebben opgedaan op het gebied van werkgelegenheid en sociale kwesties.

Richtsnoer 8: gelijke kansen voor iedereen bevorderen, sociale inclusie stimuleren en armoede bestrijden

De lidstaten zouden inclusieve arbeidsmarkten moeten bevorderen die voor iedereen openstaan, door doeltreffende maatregelen te nemen om alle vormen van discriminatie te bestrijden en gelijke kansen voor iedereen, en met name ondervertegenwoordigde groepen op de arbeidsmarkt, te bevorderen, met ook de nodige aandacht voor de regionale en territoriale dimensie. Zij zouden moeten zorgen voor gelijke behandeling op het gebied van werkgelegenheid, sociale bescherming, gezondheidszorg, voor- en vroegschoolse educatie en opvang, langdurige zorg, onderwijs en toegang tot goederen en diensten, waaronder huisvesting, ongeacht geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid.

De lidstaten zouden de socialebeschermingsstelsels moeten moderniseren om te voorzien in een toereikende, doeltreffende, efficiënte en houdbare sociale bescherming voor iedereen, in alle levensfasen, waarbij sociale inclusie en opwaartse sociale mobiliteit worden gestimuleerd, arbeidsmarktparticipatie wordt aangemoedigd, sociale investeringen worden ondersteund, armoede en sociale uitsluiting worden bestreden en ongelijkheid wordt aangepakt, onder meer via de opzet van hun belasting- en uitkeringsstelsels en door het herverdelend effect van hun beleid te beoordelen. Het aanvullen van algemene benaderingswijzen met gerichte, zal de doeltreffendheid

van de socialebeschermingsstelsels verhogen. De modernisering van de socialebeschermingsstelsels moet tevens gericht zijn op het verbeteren van hun weerbaarheid tegen veelzijdige uitdagingen. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar kwetsbare huishoudens die de meeste gevolgen ondervinden van de groene en de digitale transitie en de hoge kosten van levensonderhoud, waaronder de energiekosten. De lidstaten zouden de lacunes in de toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen verder moeten aanpakken, gelet op de opkomst van atypische arbeidsvormen.

De lidstaten zouden de drie componenten van actieve inclusie moeten ontwikkelen en in hun beleid opnemen: voldoende inkomenssteun, inclusieve arbeidsmarkten en toegang tot hoogwaardige ondersteuningsdiensten. In de socialebeschermingsstelsels moet iedereen die over onvoldoende middelen beschikt toegang hebben tot toereikende voorzieningen voor een minimuminkomen en moet sociale inclusie worden gestimuleerd door mensen, onder meer via gerichte sociale diensten, te ondersteunen en aan te moedigen actief deel te nemen aan de arbeidsmarkt en aan het maatschappelijk leven. De beschikbaarheid van betaalbare, toegankelijke en hoogwaardige diensten zoals voor- en vroegschoolse educatie en opvang, buitenschoolse opvang, onderwijs, opleiding, huisvesting, gezondheidszorg en langdurige zorg is een vereiste om gelijke kansen te garanderen. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, met inbegrip van armoede onder werkenden, in overeenstemming met de kerndoelen van de Unie en de nationale streefcijfers voor 2030 inzake armoedebestrijding. Kinderarmoede en sociale uitsluiting moeten met name worden aangepakt door middel van omvattende en geïntegreerde maatregelen, onder meer door de volledige uitvoering van de Europese kindergarantie. De lidstaten zouden ervoor moeten zorgen dat iedereen, ook kinderen, toegang heeft tot essentiële diensten van goede kwaliteit. Zij zouden ook moeten garanderen dat mensen in nood en kwetsbare personen toegang hebben tot passende betaalbare en sociale huisvesting of bijstand op het gebied van huisvesting. Zij zouden moeten zorgen voor een schone en eerlijke energietransitie en energiearmoede aanpakken als een steeds belangrijkere vorm van armoede, waar nodig door middel van gerichte steunmaatregelen voor huishoudens in kwetsbare situaties. De lidstaten zouden op doeltreffende wijze moeten gebruikmaken van EU-financiering en technische ondersteuning om te investeren in sociale huisvesting, woningrenovatie en begeleidende diensten en te voorzien in de dringende behoefte aan betaalbare en fatsoenlijke huisvesting. Bij deze dienstverlening moet rekening worden gehouden met de specifieke behoeften van personen met een handicap, onder andere wat toegankelijkheid betreft. Dak- en thuisloosheid moet specifiek worden aangepakt door de toegang tot permanente huisvesting te bevorderen en ondersteunende diensten aan te bieden.

De lidstaten zouden tijdige toegang tot betaalbare preventieve en curatieve gezondheidszorg en langdurige zorg van goede kwaliteit moeten garanderen, en tegelijk de houdbaarheid ervan op lange termijn vrijwaren. In de context van een stijgende vraag naar langdurige zorg, die ook verband houdt met demografische veranderingen, moeten lacunes in de toereikendheid, evenals een tekort aan arbeidskrachten en slechte arbeidsomstandigheden, worden aangepakt.

Gelet op de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en in overeenstemming met de activering van Richtlijn 2001/55/EG van de Raad¹ moeten de lidstaten ontheemden uit Oekraïne een passend niveau van bescherming blijven bieden. Voor niet-begeleide minderjarigen moeten zij ook de nodige maatregelen treffen. Ontheemde kinderen moeten toegang krijgen tot educatie en opvang en essentiële diensten, in overeenstemming met de Europese kindergarantie.

¹ Richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen (PB L 212 van 7.8.2001, blz. 12).

Door de stijgende levensverwachting en demografische veranderingen zouden de lidstaten ervoor moeten zorgen dat de pensioenstelsels voor werknemers en zelfstandigen toereikend en houdbaar blijven; de stelsels moeten vrouwen en mannen gelijke kansen bieden om pensioenrechten te verwerven en op te bouwen, onder meer via aanvullende stelsels die een toereikend inkomen op latere leeftijd garanderen. Pensioenhervormingen moeten gepaard gaan met maatregelen om de pensioenkloof tussen mannen en vrouwen te verkleinen en om het beroepsleven te verlengen, bijvoorbeeld door de effectieve pensioenleeftijd op te trekken, met name door de arbeidsparticipatie van ouderen te faciliteren, en moeten worden ingepast in strategieën voor actief ouder worden. De lidstaten zouden een constructieve dialoog met de sociale partners en andere belanghebbenden moeten aangaan en ervoor zorgen dat de hervormingen geleidelijk worden ingevoerd.